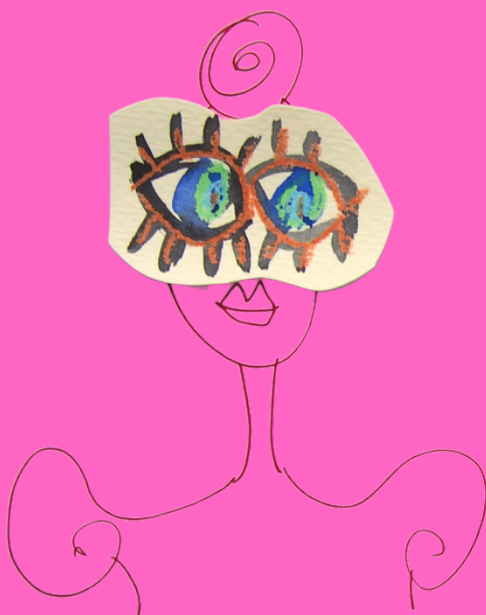

REKOMENDACIJOS PEDAGOGAMS

Rekomendacijos pedagogams

Apie save

- Nuolat tobulėkite: išmokite savistabos praktikos, nuolat atnaujinkite žinias ir mokykitės.
- Taikykite savistabos praktikas kasdienėje veikloje, dalinkitės pastabomis, inicijuokite intervizijas savo organizacijoje.
- Analizuokite lyčių požiūriu jautrias švietimo nuostatas ir vertybes.
- Domėkitės švietimo naujovėmis, dalyvaukite įvairovės mokymus* skatinančiuose projektuose.
- Neskirstykite disciplinų į svarbias ar mažiau reikšmingas, stenkitės perduoti naujoves klasėje.
- Susilaikykite nuo kritiško vertinimo, klausykitės kitų ir priimkite kitų nuomones.
- Neleiskite kliūtimis jūsų sustabdyti, domėkitės, klauskite, ieškokite informacijos.

*Įvairovės mokymai yra bet kuri programa, skirta palengvinti teigiamą tarpusavio sąveiką, sumažinti išankstinį nusistatymą ir diskriminaciją ir paprastai moko žmones, kurie skiriasi nuo kitų, kaip efektyviai dirbti kartu.

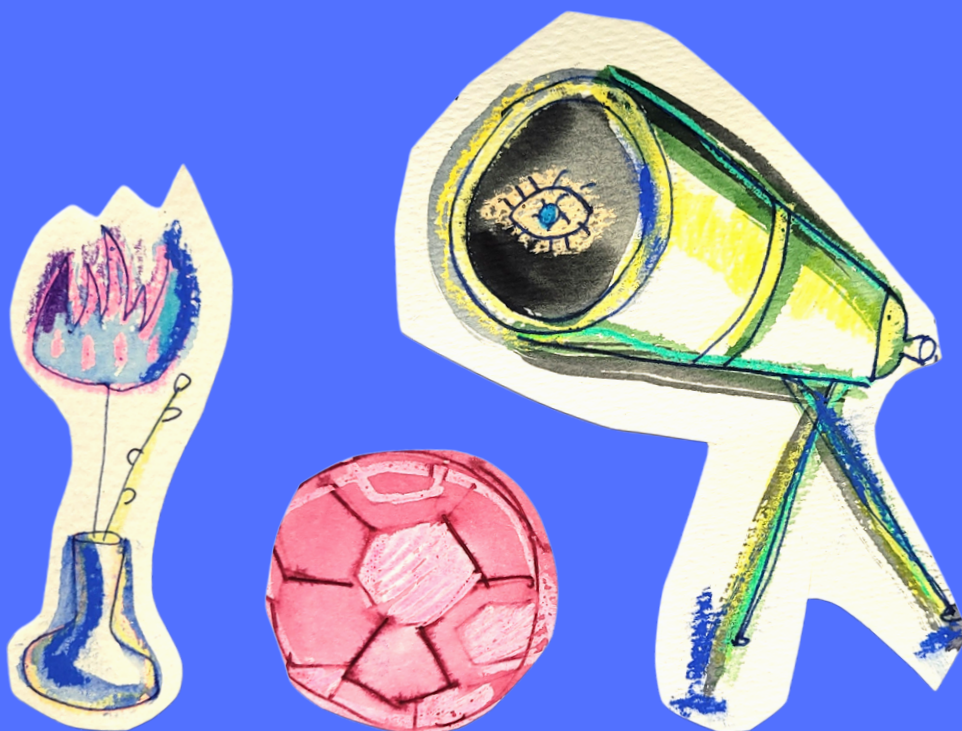
o kur mergaičių knygos?

Berčiukų knygos

Apie kalbą

- Skirkite pakankamai dėmesio kalbai, kurią vartojate bendraudami su besimokančiais, kad visos ir visi jaustųsi įtraukti.
- Drąsiai naudokite lyčiai jautrią kalbą, pajvairinkite savo kalbą. *Pavyzdžiui*, kalbėdami apie profesijas minėkite ir mokytojas, ir mokytojus, virėjas ir virėjus, prezidentes ir prezidentus.
- Nenaudokite epitetų mergaitėms, kurių nenaudotumėte berniukams.
- Venkite grupinių priekaištų, kuriuose kreipiatės tik į mergaites ar tik berniukus, kaip grupę. *Pavyzdžiui*, na pleputės grįžkite prie darbo, arba, vaikinai pliurpiate lyg turgaus bobos.
- Pastebėkite ir reaguokite į berniukų ir mergaičių kivirčus. Klasikinius paaiškinimus, tokius kaip: "Jei jis tampo už kasų, tu jam patinki" pakeiskite atvirais klausimais: Kaip jautiesi, kai kas nors tave vis erzina? Ką manai apie žmones, kurie tyčiojasi? Kodėl kas nors turėtų taip elgtis? Kokiais kitais būdais galima išreikšti susidomėjimą/simpatiją kolega, ar tai būtų berniukas, ar mergaitė?"
- Kalbėkite apie įvairovę. Yra daug šeimos modelių, neapsiribokite tik tradicinės šeimos. Susipažinkite ir palaikykite kiekvieno vaiko pasakojimą apie savo šeimos modelį.

Ugdymo įstaiga turėtų būti saugi aplinka mokytis ir tyrinėti. Padėkite vaikams pritardami netradiciniams pasirinkimams, skatinkite priėmimo kultūrą, nuraminkite ar pabrėžkite, jog puiku yra būti tokiam koks yra.

Apie erdvę ir priemones

- Pajvairinkite vaikų bibliografiją nestereotipinio požiūrio ir įvairias praktikas parodančiais leidiniais.
- Nuolat įvertinkite ar žaidimų erdvės atitinka abiejų lyčių poreikius. Stebėkite ar erdvės sudomina ir pritraukia, tiek berniukus, tiek mergaites.
- Formuokite žaidimo erdvių bei žaislinių darbo įrankių ir priemonių įvairovę. *Pavyzdžiui*, jei yra virtuvėlė, te būna ir dirbtuvių stalas ar atvirkščiai. Jeigu yra tualetinis staliukas, tegu jame būna ne vien šepetys, lūpdažis, šešėliai, bet ir skutimosi peiliukas, šepetėlis, šukos.
- Pajvairinkite persirengimo kampelį, kuriame paprastai yra daugiau drabužių ar aksesuarų, susijusių su moteriškumu (įvairių princesių suknelės, skrybėlės, stebuklų lazdelės ir pan.). Papildykite kampelį karžygių, magų, įvairių profesijų (kaip gydytojų, ugniagesių, tyrėjų, kelininkų) rūbais ir atributika.
- Skatinkite vaikus naudotis ir išbandyti visas erdves ir priemones. Venkite stereotipų skirstydami vaikus į grupes ir kurdami jų užduotis, užtikrindami vienodą prieigą prie žaislų, žaidimų. Nenaudokite žaislų, skirtų tik vienai lyčiai.

"Vienas berniukas norėjo vilkėti "Mamos meškos" aprangą su prijuoste.
Jo mama dėl to labai abejojo."

„Žiemos švenčių karnavalo metu berniukas norėjo būti voveraite. Dėl to
susipyko du darbuotojai, tėvai ėmė prieštarauti."

-darželio auklėtoja*.

*Citatos paimtos iš Jungtinėje Karalystėje įgyvendinto projekto ataskaitos ir kampanijos "Let Toys Be Toys" (Tegul žaislai būna žaislai).

Apie darbą su vaikais ir jų tėvais bei globėjais

- Siūlykite vaikams vienodas užduotis, nepriklausomai nuo lyties.
- Dirbkite su vaikų pateiktomis temomis, elementais ir užuominomis be išankstinio nusistatymo.
- Dirbkite su aistrų ir emocijų stimuliavimu, nepriklausomai nuo lyties.
- Skatinkite vaikų kritinį mąstymą ir smalsumą.
- Skatinkite pagarbą žmogaus teisėms, moterims ir jų kūno autonomijai, pasitelkdami įtraukią ir pagarbą kalbą bei empatiją.
- Skatinkite vyrų įsitraukimą į vaikų edukaciją bei priežiūrą, įtraukite vyrų pavyzdžių, rolių veikloje su vaikais.
- Dirbkite su profesiniu orientavimu nuo ankstyvos vaikystės, kad sužinotumėte apie visas profesijas ir pastebėtumėt vaikų ateities troškimus neįtakoiant lyčių stereotipams.
- Atkreipkite dėmesį į diskriminacinį elgesį ar orientavimą darželyje/mokykloje stebėdami vaikų žaidimus, bendravimą, veiklų organizavimą grupėje/klasėje. Taikykite buvimo kito kailyje technikas.
- Skatinkite tėvus diskutuoti, klausti, dalintis savo nuomone ir išgirsti kito, siekiant įveikti pasipriešinimą temai. Tą patį darykite ir su vaikais.
- Įtraukite net tik tėvus/globėjus, bet ir administracinį personalą, tuos kas yra šalia vaikų, ir su jais aptarkite jų įtakos svarbą.

"Kodėl berniukas negali dėvėti rožinės spalvos? Mano tėtis dėvi rožinius marškinius." Kodėl mergina negali žaisti futbolo? Mano žmona žaidžia mūsų vietinėje moterų komandoje."

–tėtis.*

*Citatos paimtos iš Jungtinėje Karalystėje įgyvendinto projekto ataskaitos ir kampanijos "Let Toys Be Toys" (Tegul žaislai būna žaislai).

Apie darbą su mergaitėmis ir berniukais atskirose grupėse

Kartais naudinga ir įdomu dirbti tik su berniukų ar tik mergaičių grupe dekonstruojant įvairius stereotipus.

Kalbam su berniukais apie lyčių lygybę:

- Parodykite, kad berniukai save gali identifikuoti berniukais ne prieš pastatydami save mergaitėms.
- Bendraukite, išklausykite jų istorijų, sužinokite, kaip berniukai jaučiasi. Skatinkite berniukus tai daryti ir tarpusavyje palaikykite vienas kitą.
- Supraskite konfliktų sprendimo svarbą.
- Parodykite, kad visi jausmai ir emocijos yra priimtinos, bet ne visas elgesys yra tinkamas: išbandykite savikontrolės technikas.
- Skatinkite, laikui bėgant turėti drąsos patiems pasirinkti ir spręsti, o ne tik sekti grupės lyderiu.
- Berniukai neturėtų būti kritikuojami ir erzunami suaugusiųjų, išmokykite juos vienas kitą palaikyti slaptais neverbaliniais būdais.
- Akcentuokite pozityvumą, išmokykite juos būti atvirais, sakyti tai ką nori.
- Supažindinkite su taisyklėmis, ribomis ir lūkesčiais prieš pradėdami naują veiklą.
- Įtraukite berniukus į judumo, ritmo ir pusiausvyros patyrimo pratimus, lavinkite jų smulkiąją motoriką.

"Kai išgirdau, kad naujoji tema yra "superherojai", nerimavau, kad pasakos apie agresyvius didvyrius taip pritraukiant berniukų dėmesį. Bet buvo puiku! Darbuotojai pasirūpino, kad būtų įtrauktos moterų istorijos. Buvo kalbama apie įvairias "didvyriškumo" apraiškas – pvz., slaugytoją, santechniką."

-jauna mama.*

*Citatos paimtos iš Jungtinėje Karalystėje įgyvendinto projekto ataskaitos ir kampanijos "Let Toys Be Toys" (Tegul žaislai būna žaislai).

Kalbam su mergaitėmis apie lyčių lygybę

- Padėkite mergaitėms sutelkti dėmesį į save, savo savivertę, o ne būti jaunųjų mokytojų/globėjų vaidmenyje.
- Sutikite jas šiltai ir gerbkite, kaip asmenybes.
- Palaikykite jas kuriant teigiamą savo įvaizdį, stiprinant pasitikėjimą savimi ir keliant savivertę.
- Įvertinkite mergaičių vidines savybes ir fizinius gebėjimus.
- Padėkite joms suvokti savo skirtumus kaip teigiamus ir vertingus.
- Drąsinkite jas dalyvauti konkursuose, varžytis, būti dėmesio centre, būti išgirstomis ir matomomis.
- Ugdykite jų smalsumą, eksperimentuokite, spręskite matematines užduotis, padėkite joms pastebėti priežastis ir pasekmes įvairiose situacijose.
- Padėkite mergaitėms būti išgirstoms, išmokykite sakyti NE.
- Ugdykite mergaičių gebėjimus kalbėti prieš grupę be pertraukimų.
- Mokinkite mergaites komunikuoti aiškiai ir tiksliai sakant ko jos iš tikrųjų nori.
- Ugdykite mergaičių bendruosius motorinius įgūdžius, žaiskite su kamuoliu.
- Rinkitės tai ko nori mergaitės, atkreipkite dėmesį į individualius norus.
- Drąsiai užimkite visą erdvę kambaryje.
- Padėkite mergaitėms drąsiai juokauti, triukšmauti.

Apie nuoširdžią paramą vaikams ieškant savo kelio

- Pasidalinkite su vaikais savo asmenine patirtimi: kaip jūs stengiatės įveikti savo stereotipus, kaip mokotės priimti dalykus, apie kuriuos niekada anksčiau negalvojote. Jauname amžiuje asmeniniai pavyzdžiai yra ypač svarbūs ir paveikūs.
- Kalbėkite atvirai ir nuoširdžiai apie bet kokią situaciją iškylančią klasėje/grupėje su visa vaikų grupe ir ieškokite bendro, visiems priimtino sprendimo.
- Skatinkite vaikų pasitikėjimą savimi.
- Užtikrinkite mokytojo emocinį palaikymą visiems vaikams, nediskriminuojant.
- Išbandykite terapines savęs pažinimo istorijas ir skirtumų pažinimo veiklas.
- Sutelkite dėmesį į asmeninio tobulėjimo visą gyvenimą principą visose klasėje vykdomose veiklose.
- Organizuokite veiklas, skatinančias pozityvumą ir konstruktyvią mokinių sąveiką.
- Organizuokite užklasinę veiklą, skirtą stiprinti bendradarbiavimą ir savęs pažinimą už mokyklos sienų.
- Kalbėkitės su vaikais apie spalvų, pranokstančių lytį, reikšmę (nuotaikos, metų laikai, vėliava, vyrų spalvos ir kt.), Siekiant padėti vaikams įveikti stereotipus.
- Kalbėkite apie namų ruošius darbus, profesijas ir kitas veiklas be stereotipinių pavyzdžių.
- Skatinkite vaikus priimti savo sprendimus ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus tam tikrose situacijose.

Bendradarbiavimas su šeimomis

Kurkite pro aktyvius santykius su tėvais ir globėjais, būkite pasiruošę susidurti su jų abejonėmis, stereotipais ir įvairiomis nuostatomis.

Apie bendradarbiavimo su šeimomis būdus

Stenkitės nuosekliai bendrauti su šeimomis, tai galite daryti diskutuojant, rengiant praktinius seminarus, sąmoningumo ugdymo susitikimus.

- Organizuokite susitikimus, kuriuose puoselėjamos lyčių lygybės vertybės.
- Tyrinėkite šeimų argumentus ir ribas.
- Parodykite šeimoms, jog mokytojai yra jų sąjungininkai atsakydami į vaikų klausimus apie lytį ir pan.
- Stiprinkite bendradarbiavimo trikampius tarp šeimos, mokytojo ir vaiko.
- Žvelkite plačiau – šeima tai suaugusiųjų tinklas aplink vaiką (seneliai, korepetitoriai ir kt.).
- Diskutuokite apie mokymosi prasmę, apie erdves, dalinkitės įstaigos vertybėmis, pristatykite bendruosius švietimo tikslus susijusius su požiūriu į lyčių lygybę.
- Informuokite tėvus apie lyčių lygybės nuostatų ugdymą ir veiklas grupėse. Suteikite jiems galimybę tiesiogiai apie tai sužinoti iš mokytojų/auklėtojų.

"Mano sūnaus mokytoja davė terminų pabaigos knygas, kurios jai buvo tikrai gražios, tačiau jos buvo suvyniotos į rausvą/mėlyną spalvą ir pažymėtos "Berniukas" arba "Mergaitė". Berniukai gavo dinozaurų ar piratų knygą, o mergaitės gavo princeses ir blizgučius. Mano kitos, septynmetės dukros mokytojas taip pat išdalino knygas. Dukra gavo knygą apie mokslą, nes jai patinka mokslas. Šiuo atveju mokytojas parinko vaikams knygas pagal jų pačių interesus ir tai buvo tiesiog nuostabu. Tai tik parodo, kad tai galima padaryti!!!"

–laiminga mama.*

*Citatos paimtos iš Jungtinėje Karalystėje įgyvendinto projekto ataskaitos ir kampanijos "Let Toys Be Toys" (Tegul žaislai būna žaislai).

Pasiūlymai

- Skatinkite įvairių šeimų įsitraukimą į įstaigos ekosistemą, neignoruokite vienišų, tėvų ir mamų, homoseksualių tėvų ir mamų, globėjų ir t. t.
- Organizuokite interaktyvius seminarus kviesdami išorinius ekspertus (mokykloje ar už mokyklos ribų).
- Stebėkite vaikus dirbant, jei kyla nepasitenkinimas ar reiškiamas nepagarbi nuomonė – kalbėkitės su šeima, ar taikykite konfrontacijos metodus.
- Niekada neužgožkite tėvų.
- Organizuokite tris susitikimus lyčių lygybės tema mokslo metų bėgyje, pasidalinkite vertybėmis, patirtimi ir galimais kritiniais momentais (rinkite temas, kurios natūraliai išplaukia iš mokslo metų plano, izoliuotai neišskiriant lyčių vaidmenų).
- Skatinkite galimybę patiems tėvams savarankiškai organizuoti susitikimus internetu, fiziškai ar telefonu.
- Pakviesti susitikimuose prisistatyti ir pasidalinti savo patirtimi tėvus, kurie neatitinka stereotipinių nuostatų, pavyzdžiui tėtis vaiko priežiūros atostogose, vyras pedagogas, slaugytojas, mama, dirbanti technike ar IT specialiste.
- Pakvieskite tėvus su vaikais išbandyti veiklas – žaidimus, ekskursijas, koliažų darymą, piešimą ir panašią kūrybinę veiklą. Paraginkite juos užpildyti vertinimo klausimyną.

Priemonės

- Paruoškite klausimyną tėvų, globėjų, šeimų bendruomenei siekiant ištirti sąmoningumo lyčių lygybės atžvilgių lygį.
- Pasiūlykite literatūros sąrašą ir apie lyčių lygybę ar nestereotipinio požiūrio veiklas ir įvairias praktikas: knygos, straipsniai, vaizdo įrašai, tinklalaidės, tinklalapiai.
- Dalinkitės veiklų atliktų su vaikais rezultatais, proceso akimirkomis (nuotraukomis, medžiaga, vaizdo įrašais, vaikų atsiliepimais, surenkite parodėlę).

Savistabos skatinimas bendradarbiaujant su šeimomis

- Paruoškite rekomenduojamų skaitinių sąrašą.
- Primygtinai reikalaukite įsitraukti į bendruomenę abiejų lyčių šeimos narius.
- Venkite stereotipinio požiūrio į mamas ir moteris.

"Mano dukra neseniai man pasakė, kad visos jos mokyklos auditorijos yra pavadintos vyrų vardais. O politikai dejuoja, kad moksle trūksta moterų, nematydami jokio ryšio!"

–mama.*

*Citatos paimtos iš Jungtinėje Karalystėje įgyvendinto projekto ataskaitos ir kampanijos "Let Toys Be Toys" (Tegul žaislai būna žaislai).

Santykiai su įstaigos kolegomis

Švietimo komanda

- Dalinkitės vizija ir vertybėmis.
- Kurkite bendros vizijos supratimą – ugdytojų vieningumas stiprina santykius su šeimomis.
- Būkite vieninga švietėjų komanda, tai padės įveikti švietimo iššūkius.
- Nuolat mokykitės, domėkitės naujausia informacija, stebėkite save.
- Dalinkitės žiniomis ir informacija įgyta per mokymus.
- Dalinkitės turimomis ir naujomis priemonėmis bei įrankiais užsiėmimas apie nestereotipinį požiūrį.
- Organizuokite intervizijas, dalinkitės apmąstymais ir įžvalgomis apie metodikas ir vaidmenį kasdienėje švietimo veikloje.
- Stiprinkite ir formuokite savo grupę, skleiskite informaciją net tiems, kurie yra mažiau įsitraukę.
- Stebėkite ir būkite stebimi kolegų bei palaikykite juos kasdienėje švietimo bei stereotipų veikloje, taikykite peer-to-peer metodą.
- Organizuokite informacines sesijas apie lyčių lygybę, dalyvaujant švietimo darbuotojas, administracijai bei pagalbiniam personalui.
- Organizuokite darbų pasiskirstymą tarp kolegų vengiant lyčių stereotipų.
- Įsipareigokite kovoti su lyčių nelygybe įstaigoje deleguojant užduotis nestereotipiniu požiūriu.
- Peržiūrėkite sutarčių sudarymo ir įdarbinimo procedūras bei turinį vengiant stereotipinių užduočių.
- Atkreipkite dėmesį į bendro naudojimo ir neformalių erdvių išdėstymą/planavimą ir naudojimąsi jomis lyčių lygybės aspektu.
- Kurkite lyčių požiūriu subalansuotą įstaigos erdvių interjerą – atkreipkite dėmesį į moterų ir vyrų vaizdavimą iliustracijose ant sienų, spalvas, kitas detales, kad jos būtų neįtvirtinančios stereotipus.

Santykiai su visa įstaigos komanda

Dalijimasis vizijomis ir vertybėmis

- Dalinkitės vizija ir vertybėmis.
- Įvertinkite kiekvieną švietimo įstaigos dalyvį! Kiekvienas iš jų yra svarbus – pagalbinis personalas, techniniai ir administracijos darbuotojai bei koordinatoriai ir vadovai.
- Aiškiai ištransliuokite bendros nestereotipinio ugdymo vizijos supratimą tarpe visų švietimo įstaigos darbuotojų.
- Organizuokite mokymus, palyginimo praktikas.
- Organizuokite mokymus visiems darbuotojams: švietimo darbuotojas, administracijai bei pagalbiniam personalui.
- Skatinkite patirčių, žinių, atvejų pasidalijimą tarp kolegų, tiek formaliuose susitikimuose, tiek ir neformaliuose formose.

Išorė ir tinklai

- Atkreipkite dėmesį/vykdykite įtraukią vidinę ir išorinę komunikaciją.
- Atkreipkite dėmesį, kaip yra organizuojamas darbas ir paslaugų teikimas.
- Peržiūrėkite taikomas įstaigos Institucines praktika ir priežiūros bei švietimo paslaugų organizavimo tvarkas ir praktikas.
- Bendradarbiaukite, dalinkitės, kurkite tinklus.
- Stiprinkite bendradarbiavimą tarp švietimo tinklo bei šeimos ir institucijų.
- Stiprinkite tinklus su valdžios institucijomis visais lygmenimis (savivalda, regioninė bei nacionalinė).

Formalusis ir norminis lygmuo, sprendimus priimančias asmuo regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis, institucijos

- Įmtis veiksmų mažinti profesinę lyčių segregaciją švietimo įstaigose, peržiūrėkite priėmimo ir atrankos į darbą nuostatas/politiką.
- Stebėkite lyčių ekspertų mokymo ir samdymo procesus, sekite jų darbo rezultatus vengiant lyčių „ištrynimo“ praktikos.
- Atkreipkite dėmesį į įstaigos politiką lyčių lygybės atžvilgiu ir sąsajas su kitomis anti diskriminacinėmis programomis.
- Užtikrinkite kiekvienoje įstaigoje dirbančių lyčių lygybės ekspertų kokybišką pasirengimą ruošti ir įgyvendinti politiką, organizuoti informacinius susitikimus darbuotojams, stebėti lyčių politikos įgyvendinimą, susijusį su kitomis nediskriminacinės politikos kryptimis.
- Įgyvendinkite įtraukią ir lyčių lygybės principais pagrįstą vaiko priežiūros atostogų, sveikatos priežiūros ir asmeninių bei darbo įsipareigojimų derinimo politiką.

Rekomendacijos pedagogams išleistos įgyvendinant projektą „BEE. Lyčių lygybė ankstyvajame ugdyme“. Šį projektą iš dalies finansuoja Europos Komisijos Teisių, lygybės ir pilietybės programa, kvietimo Nr. REC-AG-2020. Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame pateikiamos informacijos naudojimą.

© Moterų informacijos centras, 2022

© Tekstai: Dovilė Masalskienė, Dovilė Rūkaitė

© Iliustracijos: Dovilė Rūkaitė

